

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА Т АРХІТЕКТУРИ»

КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА, ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Р. Б. Папірник

« 02 » лютого 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Державотворення в Україні»

(назва дисципліни)

спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування» (шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійна програма	«Управління та адміністрування регіональних економічних систем» (назва освітньої програми)
освітній ступінь	бакалавр (назва освітнього ступеня)
форма навчання	денна (денна, заочна, вечірня)
розробник	Євсєєва Галина Петрівна (прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Державотворення в Україні» укладений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Навчальна дисципліна належить до циклу вибіркових освітніх компонентів і спрямована на формування у студентів загальнонаукових, загальнодержавних та особистісних компетенцій майбутніх спеціалістів публічного управління, формування гармонійної, інтелектуальної розвиненої особистості. Навчальна дисципліна дозволяє ознайомити студентів з історичним минулим державотворення в Україні, сучасними механізмами державотворення та функціями держави; розвинути пізнавальні навички підходу до реального сьогодення та вміння визначати вклад національно державницьких цінностей у загальнолюдські, засвоїти ідеали гуманізму та демократії.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
			III	
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3	90	
Аудиторні заняття, у т. ч:	30		30	
лекції	30		30	
лабораторні роботи				
практичні заняття				
Самостійна робота, у т. ч:	60		60	
підготовка до аудиторних занять	20		20	
підготовка до контрольних заходів	10		10	
виконання курсового проекту або роботи				
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	30		30	
підготовка до екзамену				
Форма підсумкового контролю			залік	

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є оглядове вивчення історії українського державотворення, з'ясування його уроків, можливого використання набутого досвіду, додання відповідних стереотипів, міфологем та ідеологем.

Завдання дисципліни познайомити студентів зі змістом засадничих понять і термінів, які стосуються українського державотворення; дати певний обсяг знань, які стосуються особливостей українського державотворення.

Пререквізити дисципліни: «Історія та культура України», «Вступ до спеціальності»

Постреквізити дисципліни: курс стане передумовою вивчення багатьох навчальних курсів, які стосуються публічного управління, допоможе у вивченні термінології фаху, стане в нагоді під час написання науково-дослідних робіт студента, зокрема «Публічне управління та адміністрування», «Регіональна економіка»

Загальні компетенції

ЗК-1. Здатність до розкриття процесів суспільного та культурного розвитку, завдяки яким формувалась національна культура і національна свідомість, все те, що притаманно українському народові

Заплановані результати навчання:

РН-1. Розуміти та пояснювати особливості становлення та розвитку суспільства держави на українських землях, в тому числі, історичну діяльність і культурне життя українського народу в контексті загальних суспільних процесів на українських землях.

Методи навчання: інформаційно-повідомлювальний, пояснювальний, інструктивно-практичний, пояснювально-спонукальний, проблемного викладу, частково-пошуковий; аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизації і виділення головного.

Форми навчання: групові, колективні, індивідуальні.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Основні поняття та теоретичні аспекти щодо загальних теорій виникнення держави.					
Тема 1. Поняття держави та державотворення. Загальна характеристика теорії держави як науки про публічне адміністрування	6	2			4
Тема 2. Поняття та елементи форми держави. Поняття та види форми державного правління.	6	2			4
Тема 3. Поняття та види форми державного устрою. Поняття та види форми державно-правового режиму.	6	2			4
Тема 4. Функції держави. Форми і методи забезпечення функцій держави. Механізм держави.	6	2			4
Змістовий модуль 2. Історія Української державності					
Тема 5. Зародження державності на території України. Руська (протоукраїнська) державність IX-сер. XIV ст.	6	2			4
Тема 6. Особливості суспільно-державного устрою Великого князівства Литовського і Речі Посполитої: український аспект.	6	2			4
Тема 7 Характеристика української козацької держави ранньомодерного часу.	6	2			4
Тема 8 Українські проекти модерного націо- і державотворення в імперський період.	6	2			4
Тема 9. Українське державотворення 1917-1922 років: особливості та уроки. УСРР (УРСР) в складі СРСР: державницька форма і реальний зміст. Цивілізаційно-правові підстави виходу України зі складу СРСР.	6	2			4
Змістовий модуль 3. Основні принципи державотворення в незалежній Україні					
Тема 10. Державотворення в незалежній Україні. Конституційні засади формування незалежної держави	14	4			10
Тема.11. Проблеми українського державотворення в умовах глобалізації.	12	4			8
Тема 12. Українське державотворення в дзеркалі інформаційної війни	10	4			6
Усього годин	90	30			60

№ лекційного заняття	Тема занять	Кількість годин
1	Поняття держави та державотворення. Загальна характеристика теорії держави як науки про публічне адміністрування. Основні теорії виникнення держав.	2
2	Поняття та елементи форми держави. Поняття та види форми державного правління. Форма держави. Принципи організації та функціонування форми держави.	2
3	Поняття та види форми державного устрою. Складові форми державного устрою. Основні форми державного устрою: унітарні держави, федерація, конфедерація, унія, імперія, протекторат.	2
4	Функції держави. Зміст функцій держави. Зовнішні та внутрішні функції держави. Тимчасові та постійні функції держави. Функції держави відповідно до розподілу влади. Форми і методи забезпечення функцій держави.	2
5	Зародження державності на території України. Руська (протоукраїнська) державність IX-сер. XIV ст. Особливості території України і національно-державницька атрибутика українського народу. Державність на території України в добу античності та раннього середньовіччя.	2
6	Особливості суспільно-державного устрою Великого князівства Литовського і Речі Посполитої: український аспект. Політичне становище українських земель на др. пол. XIV ст. Формування литовсько-руської державності (Великого князівства Литовського).	2
7	Характеристика української козацької держави ранньомодерного часу. Виникнення української козацької держави – Гетьманщини. Переяславський міф. Особливості формування та устрою козацької держави Війська Запорозького. Територіально-адміністративний поділ.	2
8	Українські проекти модерного націо- і державотворення в імперський період. Політичне становище України на початок XIX ст. Періодизація національно-визвольних змагань українського народу. Перші хвилі національного відродження і перші українські проекти.	2
9	Українське державотворення 1917-1922 років: особливості та уроки. Особливості революції і державотворення в Україні після розпаду імперій. Перша УНР. Українська держава 1918 року: здобутки і втрати. ЗУНР, друга і соборна УНР: стан облоги. Особливості громадянської війни в Україні і чинники поразки державотворчих зусиль. УСРР (УРСР) в складі СРСР: державницька форма і реальний зміст.	2
10; 11	Державотворення в незалежній Україні. Конституційні засади формування незалежної держави. Основні віхи до самостійності:	4

	політичні та правові аспекти..	
12; 13	Проблеми українського державотворення в умовах глобалізації. Проблеми і тенденції розвитку сучасної держави Україна: здобутки і прорахунки. Сучасна Україна і світ.	4
14; 15	Українське державотворення в дзеркалі інформаційної війни. Гібридна російська агресія проти України в аспекті українського державотворення.	4

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

(відсутні за навчальним планом)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

(відсутні за навчальним планом)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
	Підготовка до аудиторних занять	20
	Підготовка до контрольних заходів	10
	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	30
1	Сучасні теорії державотворення. Визнання держави та його форми. Типи держав.	3
2	Сегментарна, монархична, полікратична форма держави. Форми державного правління: монархія та республіка.	3
3	Поняття та види форми державно-правового режиму. Демократичний та антидемократичний режими. Деспотичний, авторитарний, тоталітарний режими	3
4	Правові форми забезпечення функцій держави. Механізм держави. Особливості механізму держави. Державні організації як частина механізму держави. Органи державного управління: центральні та місцеві. Органи місцевого самоврядування. Система судових органів. Глава держави. Органи прокуратури та поліції.	3
5	Проблема етногенезу українців і критика відповідних псевдонаукових теорій. Руська (протоукраїнська) державність IX-сер. XIV ст. Спір про перетікання киево-руської спадщини і українське державотворення.	2
6	Українські складові розвитку державності Великого князівства Литовського. Правове становище українських земель в складі Речі Посполитої. Кримський каганат. Вплив українсько-козацького чинника на державний розвиток.	2
7	Інституції Гетьманщини. Ліквідація царом козацьких автономій. Місце і значення української державності ранньомодерної доби.	2
8	Роль Тараса Шевченка в цих процесах. Перехід до політичного етапу українських визвольних змагань. Ідея самостійності і українське питання напередодні та в роки Першої світової війни.	2
9	Входження України до СРСР і її статус в складі цієї держави. Формування кордонів республіки. Державницький підтекст «Розстріляного відродження». Українське питання напередодні і в роки Другої світової війни. Державницька драма Карпатської України. Відродження контрольованого автономізму періоду «Відлиги». Дисидентство і українське державотворення. Цивілізаційно-правові підстави виходу	2

	України зі складу СРСР. Національні та соціально-економічні чинники виходу України зі складу СРСР.	
10	Закономірність виникнення української держави і чинники її тріумфального визнання	3
11	Значення революційних процесів 2004 і 2013-2014 років для державного будівництва	3
12	Поняття інформаційної війни і її російські прояви стосовно України. Захист українською державою свого інформаційного поля.	3

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усний, тестовий, письмовий.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з 3 змістових модулів (змістовий модуль 1. «**Основні поняття та теоретичні аспекти щодо загальних теорій виникнення держави**», змістовий модуль 2. «**Історія Української державності**», змістовий модуль 3. «**Основні принципи державотворення в незалежній Україні**»), які однакові за структурою та критеріям оцінювання. Максимальна кількість балів кожного змістового модуля – 100 балів. Кожен змістовий модуль передбачає наступні види робіт:

Аудиторна робота (100 балів) – оцінювання роботи студентів під час аудиторних занять (усні відповіді): усні відповіді (60 балів: усні відповіді оцінюються в 0-5 балів під час кожного аудиторного заняття; 15 занять по 5 балів) Критерії оцінювання усної відповіді:

5 балів: студент чітко і логічно відповідає на поставленні питання, не припускається жодної помилки, робить правильні логічні висновки;

4 бали: студент показав знання теоретичного матеріалу, застосував їх на практиці, але допустив неточності при висвітленні окремих питань;

3-2 бали: студент у цілому відповів на поставленні запитання, але має певні прогалини у знаннях теоретичного та практичного матеріалу;

1-0 балів: студент не зумів дати задовільну відповідь на питання, майже не орієнтується у вивченому матеріалі.

Наявність конспекту (самостійна робота) (40 балів):

38-40 балів за умови наявності в конспекті всіх матеріалів згідно з тематичним планом та усіх опрацьованих розділів на лекційних заняттях;

27-37 балів за умови наявності усіх опрацьованих розділів на лекційних заняттях, але лише окремих завдань для самостійної роботи;

16-26 балів у випадку, якщо студент конспектує за лектором, але не уважно, з пропусками великих фрагментів інформації, але є всі питання, винесені на самостійне опрацювання;

10-15 балів у випадку, якщо у конспекті є лише окремі теми та окремі питання, винесені на самостійне опрацювання;

1-9 балів у конспекті наявні окремі теми, але відсутні питання, винесені на самостійне опрацювання.

Контрольна робота (100 балів): виконання студентом тестування. Кожна правильна відповідь – 1 бал, неправильна – 0 балів. Тести мають 100 питань.

11. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних заходів та обман під час усних відповідей забороняється (в т.ч. використання мобільних девайсів). Мобільні пристрої можна використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять - обов'язковий компонент навчання. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, міжнародні змагання) навчання може проходити дистанційно за погодженням із деканатом.

Порядок зарахування пропущених занять: опитування за законспектованим матеріалом пропущених занять

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Авер'янов В. Органи виконавчої влади в Україні. – К., 1997.
2. Антологія української юридичної думки. В 6 томах. Історія держави і права України: козацько-гетьманська доба. - К., 2002.- Т. 2.
3. Антологія української юридичної думки. В 6 томах. Історія держави і права України: Руська правда. - К., 2002.- Т. 3.
4. Антонович. Про козацькі часи на Україні. –К., 1991. – 240 с.
5. Грабовський С., Ставроянні С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К. : Генеза, 1995. – 608 с.
6. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. – Львів : Світ, 1995. – 248 с.
7. Паюк А., Рожик М. Історія становлення української державності. – Львів: Центр Європи, 1999. – 166 с.
8. Шевчук В. П., Тараненко М. Г. Історія української державності: курс лекцій. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.
9. Українське державотворення: Невитребований потенція. Словник-довідник / О. М. Мироненко, Ю. І. Римаренко та ін. – К. : Либідь, 1997. – 558 с.
10. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. – К.: Український письменник, 1993. – 414 с.
11. Бевз Т. А. Українська державність: ідеологія, політика, практика / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – К. : ІПіЕНД, 2004. – 247 с.
12. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К.: Генеза, 1996. – 942 с.
13. Основи етнодержавознавства: Підручник / За ред. Ю.І.Римаренка. - К.: Либідь, 1997. – 656 с.
14. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Видання друге, перероблене та розширене. – К.: Критика, 2005. – 584 с. (і наступні видання).
15. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття: Навч. посібник. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
16. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель та народів. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с.
17. Лисяк-Рудницький І. Історичне есе: У 2-х т. – К.: Основи, 1994.
18. Україна: Хронологія розвитку. Багатотомний проект (автори: Толстоухов А. В., Зубанов В. О.). – Т. 1. – К.: КВЦ, 2008. – 704 с. (і наступні томи).
19. Овсій І. О. Зовнішня політика України від давніх часів до 1944 року. Навчальний посібник. 2-е видання. – К.: Либідь, 2002. – 240 с. (перше видання – в 1999 р.).
20. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України. Підручник. - К.: Либідь, 2006. - 712 с.
21. Енциклопедія українознавства: В 11 т. Репринтне відтворення видання 1955-1984 років з додатковим 11-м томом. – Львів: НТШ, 1993-2003.
22. Турченко Ф. Микола Міхновський: життя і слово. - К., 2006. - 320 с.
23. Щербаківський В. Формация української нації. - Прага, 1941.
24. Ярош Б. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях. 30 - 50-ті роки ХХ століття. - Луцьк, 1995.

Допоміжна

1. Баран В. Давні слов'яни.- К., 1998.
2. Бойко І. Держава і право Гетьманщини. Навч. посібник.- Львів, 2000.
3. Бондаревський А. Волосне управління та становище селян на Україні після реформи 1861 р. – К., 1961.
4. Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна.- Львів – Хуст, 2004.
5. Володарі гетьманської булави. – К., 1994.
6. Воронцов І., Пилявець Ю. Голод в Україні в 1946-1947 рр. –К., 1993.
7. Гарань О. Убити Дракона. З історії Руху та нових партій України. - К., 1993.
8. Горобець В.М. Від союзу до інкорпорації: українсько-російські відносини другої половини 17 – першої чверті 18 ст. – К., 1995. – 70 с.
9. Грабовський С. Що принесла Україні Переяславська рада? – К., 2003. – 64 с.
10. Грушевський М. Ілюстрована історія України. –К-Л., 1913. Репринтне відтворення. – К., 1990.
11. Гунчак Т. Україна в першій половині ХХ ст.: Нариси політичної історії. –К., 1993.
12. Гуржій О.І. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. –К., 1996.
13. Ефименко А.Я. История украинского народа. – К., 1990. – 512 с.
14. Історія українського війська(від княжих часів до 20-х років ХХ ст..)- Львів, 1992.- 702 с.
15. Історія української культури: У 5 т. – Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть. – К.: Наукова думка, 2001.
16. Кагамлик С. Києво-Печерська лавра: світ православної духовності і культури(XVII – XVIII ст.). – К., 2005.
17. Кампо В. Українські реформи: політика і право.- К., 1994.
18. Копиленко О., Копиленко М. Держава і право України. 1917 – 1920. – К., 1997.
19. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. –Львів, 1993.
20. Крип'якевич І.П. Богдан Хмельницький. – Львів, 1990.
21. Кульчицький В. Державний лад і право в Галичині в другій половині XIX – на початку ХХ ст.. – Львів, 1965.
22. Кучма Л. Україна не Росія.- М., 2004.
23. Липинський В. Україна на переломі. 1657-1659. Замітки до історії українського державного будівництва в XVII-ім столітті. – Філадельфія: Східно-європейський дослідний інститут ім. В. К. Липинського. Ін-т української археографії Української академії наук., 1991. – 346 с.
24. Мельник Л.Г. Боротьба за українську державність. 17 ст. – К., 1995.
25. Мироненко О. Історія Конституції України.- К., 1997.
26. Мірчук П. Українська Повстанська Армія. 1942-1952. – Львів, 1992.
27. Музиченко П., Єрошкін С., Нагуш С. Суд та процес в Київській Русі.- Одеса. 1995.
28. Нольде Б. Автономія України з історичного погляду. – К.: Україна, 1995. – 45 с.
29. Окиншевич Л. Рада Старшинська на Гетьманщині // Хроніка-2000. – 1998. – Вип. 6-7. – С. 192-210.
30. Окиншевич Л. Лекції з історії українського права. - Мюнхен, 1954.
31. Падох Я. Суди і судовий процес старої України.- Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто – Львів, 1990.
32. Олесюк Т. Соборна Україна. – К., 2004.
33. Панашенко В.В. Соціальна еліта Гетьманщини (друга половина 17 – 18 ст.). – К., 1995.
34. Панашенко В.В. Полкове управління в Україні (середина 17 – 18 ст.). – К., 1997.
35. Петрів В. Військово-історичні праці. Спомини.- К., 2002.- 640 с.
36. Петрів В. Військово-історичні праці. Листи.- К., 2004.- 624 с.
37. Петров В. Походження українського народу. –К., 1992.
38. Петров В.П. Етногенез слов'ян. –К., 1972.

39. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – Т. 2: Від середини XVII ст. до 1923 р. – К., 1992. – 608 с.
40. Сас П. Політична культура українського суспільства (кінець 16 – перша половина 17 ст.): Навч. посібник. – К., 1998. – 296 с.
41. Семчишин М. Тисяча років української культури. –К., 1993.
42. Сергійчук В. Національна символіка України.- К., 1992.- 109 с.
43. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. – К., 2000.- 415 с.
44. Сергійчук В.І. Іменем Війська Запорозького: Українське козацтво в міжнародних відносинах 16 – середини 17 ст. – К., 1991. – 253 с.
45. Сергійчук В.І. Армія Богдана Хмельницького. – К., 1996. – 254 с.
46. Сергійчук В. І. Переяславська рада як трагедія України і програш Європи.- К., 2004.- 120 с.
47. Сергійчук В. Наша кров – на своїй землі.- К., 2000.
48. Сергійчук В. Погроми в Україні. 1914 – 1920. - К., 1998. – 480 с.
49. Сергійчук В. Правда про «золотий вересень» 1939-го.- К., 1999.
50. Сергійчук В. Радянські партизани проти ОУН-УПА.- К., 2000.
51. Сергійчук В. Тавруючи визвольний прапор. Діяльність спецбоїв НКВС-НКДБ під виглядом ОУН-УПА. – К., 2006.
52. Сергійчук В. Українська соборність. - К., 1999.
53. Сергійчук В. Український Крим.- К., 2001.
54. Сергійчук В. «Українізація» Росії. Політичне ошуканство російської більшовицької влади в 1923-1932 роках. – К., 2000.
55. Сергійчук В. Українські державники: Всеволод Петрів. - К., 2008.
56. Сергійчук В. Українські державники: Дмитро Вишневецький.- К., 2003.
57. Сергійчук В. Українські державники: Симон Петлюра. - К., 2009.
58. Сергійчук В. Що дала Україна світові. - К., 2009.
59. Субтельний О. Україна: Історія. –К., 1991.
60. Сидоренко О.Ф. Торгівля // Історія української культури: У 5 т. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII – XVIII століть. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 1056-1086.
61. Смолка А.О. Соціально-економічна думка та політика в Україні XVII – початку XVIII ст. – К.: Задруга, 1996. – С. 151 с.
62. Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669 – 1726 рр. – К., 2006. – 280 с.
63. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький: Соціально-політичний портрет. – К., 1995.
64. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і воєнне мистецтво у Визвольній війні українського народу середини XVII ст. – Кн. 1: Воєнні дії 1648 – 1652 рр. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1996. – 320 с.
65. Субтельний О. Україна: Історія. –К., 1991.
66. Українська культура. Лекції за редакцією Д. Антоновича. –К., 1993.
67. Терлецький Л. Етногенез українського народу.- Львів, 2007.- 632 с.
68. Терлюк І. Литовські статuti та їх застосування в Україні. – Львів, 1999.
69. Тис-Крохмалюк Ю. Бої Хмельницького.- Мюнхен, 1954; К., 1994.
70. Ткаченко М.Н. Нариси з історії селян на Лівобережній Україні в 17 – 18 вв. – К., 1931. – Т. 1. – 149 с.
71. Токаржевський-Карашевич І. Хмельниччина з погляду права//Визвольний шлях. - Лондон, 1957, 1958. – Т. ІХ-Х.
72. Трубайчук А. Брудершафт двох диктаторів. – К., 1993.
73. Турченко Ф. Микола Міхновський: життя і слово. - К., 2006. - 320 с.
74. Українська дипломатична енциклопедія.- К., 2004.- Т. 1.- 760 с.: Т. II. – 810 с.
75. Українська ідея. Історичний нарис. –К., 1995.

76. Українське козацтво. Мала енциклопедія. – К. – Запоріжжя, 2002. – 568 с.
77. Український парламентаризм: минуле і сучасне.- К., 1999.
78. Цибульський В. Переяславська угода 1654 року у зарубіжній історіографії (1945-1990 рр.). – Рівне, 1993. – 104 с.
79. Чмихов М. та ін. Археологія та стародавня історія України: походження українського народу. Курс лекцій. – К., 1992.
80. Чубатий М. Огляд історії українського права: Історія джерел та державного права. - Мюнхен – Київ, 1994.
81. Щербаківський В. Формация української нації. - Прага, 1941.
82. Юрченко О. Українсько-російські стосунки після 1917 р. в правовому аспекті. - Мюнхен, 1971.
83. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. У 3-х т. –К., 1991.
84. Яковлева Т. Гетьманщина в др. пол. 50-х рр. 17 ст.: Причини і початок Руїни. – К., 1998. – 447 с.
85. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської Ради-2 до Андрусівської угоди (1659 – 1667 рр.). – К.: Основи, 2003. – 644 с.
86. Яковлів А. Українсько-московські договори в 17 – 18 віках. – Варшава, 1934. – 175 с.
87. Ярмиш О. Каральний апарат самодержавства в Україні в кінці ХІХ–на початку ХХ ст. – Харків, 2001.

13. INTERNET-РЕСУРСИ

1. <http://mon.gov.ua/> – Міністерство Освіти і науки України
2. www.ednu.kiev.ua – Освітня мережа України
3. www.eu-edu.org – Європейський освітній портал
4. www.osvita.org.ua – Освітній портал
5. www.udl.org.ua – Українська система дистанційного навчання
6. www.rada.gov.ua – Портал Верховної Ради України

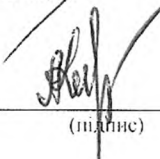
Розробник _____

(підпис)

(Г. П. Євсєєва)

Гарант освітньої програми _____

(підпис)

(О.О. Кахович)

Силабус затверджено на засіданні кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності

Протокол від «__01_» жовтня 2019 року № 4